

Türkiye, enerji stoku için yasa çıkarıyor

Sıcak savaş sinyali

Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar, İran’ın ABD ve İsrail ile savaş öncesi pozisyonunda bulunması petrol fiyatlarını kritikleştiriyor. Türkiye’nin İran’a konulan petrol ambargosuna katılıp katılmayacağı henüz netleşmedi. Ama olası çatışmada fırlayacak petrol fiyatlarını göz önünde bulunduran hükümet, 90 günlük stok zorunluluğu için yasa çıkarmayı planlıyor.

Bahadır Selim DİLEK

2001’deki Afganistan operasyonu, 2003’te Irak’ın işgali ve ardından Kuzey Afrika ve Ortadoğu coğrafyasını etkisi altına “Arap Baharı” savaş rüzgârlarını da beraberinde getirdi. Arap Baharı’nın Şii ve Sünni ekseninin kırılma noktası olan Suriye’de de kendini göstermesi, Ortadoğu’da tansiyonu bir anda yükseltirken, AKP Hükümeti’nin Esad rejimini devirip Müslüman Kardeşleri iktidara taşıma hedefiyle kurguladığı politika Türkiye’yi sıcak savaşın olası kapsama alanına soktu.

Gerek iç politika gerekse ekonomik kaygılarla Suriye’ye yönelik Libya benzeri bir operasyona sıcak bakmayan Batılı ülkeler, Türkiye’nin müdahalesi için zemin oluşturmaya çalışırken, AKP Hükümetinin -Cumhuriyet tarihinde hiç görülmemiş bir şekilde- Şam yönetimi ile cepheleşme içine girmesi, kaygıları üst noktaya taşıdı.

Suriye sınırında birkaç el ateş edilmesinin ardından Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan**’ın Suriye’ye müdahale için kolektif savunmayı öngören NATO Anlaşması’nın 5. Maddesi’ni gündeme taşıması, bu kaygıların çok da boş olmadığını gösterdi.

İşte dış politikada böyle bir tablo ortadayken hükümet, sessiz sedasız “kriz

ve afet durumları için tutulması zorunlu olan petrol stoklarına ilişkin yeni yasa tasarısı hazırlandı. Yasa tasarısı kriz, afet ve savaş zamanlarında ülkenin acil ihtiyacını karşılaması için zorunlu olan, ancak yasanın uygulanmaması nedeniyle denetlenemeyen ulusal petrol stokunun yeniden düzenlenmesini öngörüyor.

Buna göre artık Türkiye’nin gereksiniminin 90 günlüğüne karşılık gelen ham petrol tüketimi stoklanacak. Ayrıca rafineri dışında dağıtım şirketlerinin

de stok tutması denetlenecek.

‘Stok Kanunu Tasarısı’

Birçok ülkenin savaş ya da kriz durumlarında kullanılmak üzere ülkeyi en az 3 ay idare edecek petrol stoku buldurmasını sağlayan düzenlemeleri bulunuyor. Türkiye’de ise mevcut düzenlemeye karşın stok uygulamasına gerek duyulmamıştı. Dolayısıyla Türkiye’nin böyle bir petrol stoku bulunmuyordu.

Taslağın hazırlanmasının zamanlaması dikkat çekti. Türkiye’nin bölgesinde savaş rüzgârları giderek güçlenirken böyle bir kanun tasarısının hazırlanmış olması, “sıcak çatışmaya hazırlık mı yapıyor” sorusunu da beraberinde getirdi.

Artan petrol fiyatları da söz konusu tasarının hazırlanması gerekçelerinden bir tanesi...

Stoklar kriz durumunda kullanılacak. Yasada kriz durumuna ise savaş ve olağanüstü hal dışında ham petrol fiyatları istikrarsızlığı maddesi eklendi. Yani ham petrol fiyatlarındaki bahsedilen 150-200 dolar gibi aşırı yükselme olasılığına karşı Türkiye stoklarını kullanarak fatura hafifletebilecek.

Peki, bu ne anlama geliyor?

En yakın ve olası senaryo olarak bu gerekçe bir anlamda, İsrail ya da ABD’nin İran’a karşı bir operasyon düzenlemesi durumunda, İran’ın Hürmüz Boğazı’nı kapatmasıyla büyük bir hızla artacak olan petrol fiyatları için ön-

lem olarak da görülebilir.

“Tamamlayıcı Petrol Stok Kanunu Tasarısı Taslağı’na” göre, ulusal petrol stokunun tamamlayıcı kısmı için 5 yıllık bir geçiş süreci olacak. Petrol stokunu tutmayan şirketlere, tutmadıkları stok petrolün 3 katı ceza kesilecek.

Şirketler, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PIGM) izin verirse petrol stoklarını satabilecek. Stoklarda standartlara uygun yakıt tutmayanlara ise 100 bin lira ceza verilecek.

Petrol Piyasası Kanunu gereği, Türkiye’nin asgari 90 günlük ihtiyacına cevap verecek petrol ve LPG stoku tutması gerekiyor. Ulusal stok için, rafineri, akaryakıt ve LPG dağıtıcı lisansı sahiplerinin ikmal ettiği günlük ortalama ürün miktarının minimum 20 katını kendi depolarında veya lisanslı depolama tesislerinde topluca veya statülerine göre ayrı ayrı bulundurma yükümlülüğü bulunuyor. Ulusal stokun tamamlayıcı kısmı ise Komisyon tarafından tutulacak.

Türkiye’nin tuttuğu stok miktarın yaklaşık 55-60 milyon varil düzeyinde bulunuyor. Bugüne kadar stok sadece TÜPRAŞ rafinerilerinde tutuluyordu. Taslağın yasalması ile petrol stok denetimleri etkinleşecek ve dağıtım şirketlerine de yayılacak.

Stok için kurulacak Danışma Kurumu, Enerji Bakanlığı müsteşarı başkanlığında, EPDK Başkanı, İçişleri, Savunma, Dış İşleri Temsilcileri ile TOBB bünyesinde oluşturulan LPG ve Petrol sektör meclis başkanları katılacak.

Yasa 2003 yılında çıkmıştı

Türkiye, 1974 yılında kurucu üye olduğu Uluslararası Enerji Ajansı’nın (UEA) getirdiği yükümlülükler uyarınca, bir önceki yıl net ithalatının 90 günlük kısmına denk gelen miktarda stok buldurmak zorunda. 2003 yılına kadar Türkiye bu zorunluluğu görmezden geldi. Irak’ın işgali sonrasında petrol piyasalarındaki dalgalanma AKP Hükümetini bu konuda düzenleme yapmaya yöneltti.

2003 yılında çıkarılan Petrol Piyasası Kanunu ile savaş, sel, doğal afet gibi kriz durumlarında ihtiyacı karşılamak için asgari 90 günlük akaryakıt, LPG ve fuel-oil stoku tutulması zorunlu hale getirildi. Sistemin yönetimi ve sekretaryası için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı müsteşarı yetkili kılınmıştı. Stokun 20 günlük kısmını özel şirketler, “tamamlayıcı” kısmını ise rafineri şirketinin tutması gerekiyordu.

Kanun, “tamamlayıcı” miktar için gerekli mali kaynağı sağlamak üzere, rafineri şirketi Tüpraş’ın sattığı ve ülkeye gümrüklerden giren petrol ürünlerinden “gelir payı” alınmasını mecburi hale getirdi. Ancak daha sonra aradan geçen 9 yıllık süre içerisinde ulusal stok oluşturulmaması sebebiyle toplanan paraların bankada faizde tutulduğu ortaya çıktı.

